

De zaak Vereecken

◀ **Docent Vereecken wordt schuldig bevonden. De straf: 24 gevulde koeken en een voorwaardelijke straf van 2 jaar**

duidt de rechter-president het publiek te gaan zitten. De verdachte wordt voorgeleid en voor het hekje hoort hij de aanklacht aan. De officier beschrijft het delict en wijst op het schoolreglement. Daarin staat dat zelfstandig leren wordt gestimuleerd en de docent steeds meer een begeleidende rol zal spelen.

“Klas 4.3 zit in zijn laatste jaar en de leerlingen zijn al lang 18, dus de ouders hebben hier niets mee te maken”, concludeert de officier. “De heer Vereecken moet dus niet langer als oppasser optreden.” Daar zit geen woord Fries bij. De eis: 48 gevulde koeken en een voorwaardelijke straf van 150 uur pleinsurveillance bij de naburige basisschool als hij binnen twee jaar weer in zijn oude fout vervalt.

De rechter roept de heer Hein Baart, projectleider Kans in Sneek als getuige-deskundige op.

“In Sneek zitten we in een overgangssituatie tussen twee manieren van werken. Daardoor kun je als docent in nieuwe situaties komen die onoverzichtelijk voor je zijn. Je eerste instinctieve reactie is de ‘chaos’ te bezweren met het gedrag dat je het best beheerst: controlerend schoolsgedrag. Daar reageren leerlingen verontwaardigd op en terecht. Zij zijn immers coöperatief in het schoorvoetend zich meester maken van een nieuwe onderwijssituatie.”

Ook de advocaat verdedigt de heer Vereecken en tenslotte krijgt de verdachte het laatste woord. Vereecken probeert de rechtbank van zijn goede bedoelingen te overtuigen. “Als een leerling niet op school komt, willen wij graag weten wat er aan de hand is. Een leerling kan onderweg naar school een ongeluk krijgen. Daarnaast bestaat een steeds groter deel van het onderwijs uit groepswerk. Als

Als de rechters het lokaal binnenstappen, staan de docenten die deelnemen aan het project Kans eerbiedig op. ‘De zaak Vereecken’, kondigt de bode aan. Docent Vereecken wordt verdacht van kinderachtig gedrag omdat hij leerlingen bedreigt met het naar huis bellen als leerlingen niet op school zijn. Een grap? Nee, geen grap, wel een serieuze zaak die humoristisch wordt opgepakt.

De zitting vindt plaats op de mbo-locatie Sneek van AOC Friesland. Het is de laatste Kansrijke dag waarop de projectdeelnemers hun kennis en ervaringen uitwisselen. Met ‘de rechtbank’ laten leerlingen van het aoc zien hoe ze in de rollen van rechters, officier, griffier en advocaat belangrijke competenties hebben verworven. Tegelijkertijd brengt de zaak Vereecken aan het licht dat het voor een docent niet eenvoudig is om leerlingen zelf verantwoordelijk te laten zijn voor hun eigen leerproces.

Gevulde koeken

In vol ornaat schrijden de rechters binnen. Met een enkel handgebaar

Competenties ontwikkelen, hoe doe je dat?

Een verslag van ervaringen in het groen onderwijs met het ontwikkelen van competenties voor vernieuwend en verantwoord ondernemen.

Dit verslag vormde de basis van de inleiding van Dhyen Vermeulen

De inleiding is in powerpoint op CD-ROM beschikbaar (€ 15,-)

Verslag en/of CD-ROM te bestellen bij:

APS: Ellen van Eunen, 030- 2856856

een leerling niet verschijnt hebben de andere leerlingen daar last van." De rechtbank trekt zich terug en na rijp beraad wordt er gevonnist: 24 gevulde koeken en een voorwaardelijke straf van 2 jaar.

Voor het hekje

Na de zitting vragen de Kansdocenten naar de motivatie van het oordeel.

"De rechtbank begrijpt de goede bedoelingen van mijnheer Vereecken, " zegt de rechter-president, "maar het argument van controle op ongelukken is niet ter zake. Hij gaat toch ook niet naar huis bellen om te controleren of we weer goed zijn aangekomen."

Dan volgen de onderwijskundige vragen. "Waarom hebben jullie voor de rechtbank als werkvorm gekozen."

"Wat leer je daar nou van als je in de veehouderij aan het werk wilt?"

"Omdat je als boer meer doet dan onder de koeien hangen", zegt Christien. "Je moet ook weten hoe het er juridisch toegaat in Nederland. Ook als boer kun je voor het hekje komen te staan."

"Waarom hebben jullie voor de rechtbank gekozen en niet voor het andere project, de mini-onderneming?" "Eerlijk antwoord geven!" klinkt het achter uit het lokaal. Het zijn de leerlingen die voor de mini-onderneming hebben gekozen. "We dachten dat het minder werk was. Maar dat was niet zo. We hebben echte rechtszittingen en een gevangenis bezocht en via internet kwamen we erachter hoe ons rechtssysteem in elkaar zit. Daarna moesten we lootjes trekken. Ieder kreeg een rol, die hij zo goed moge-

lijk moest voorbereiden. Bijvoorbeeld door een dagvaarding opstellen of een pleidooi voor te bereiden. We wisten niet van elkaar wat we op deze zitting zouden gaan zeggen."

"Wat hebben jullie geleerd van de rechtbank?" "Plannen, samenwerken, presenteren, overtuigen, een oordeel vormen. Je ziet ook hoe het er in de praktijk aan toe gaat. Bijvoorbeeld dat er mensen naar huis worden gestuurd vanwege het cellentekort."

"Betekent het dat mijnheer Vereecken geen gevulde koeken hoeft te betalen als de gevulde koeken in de kantine op zijn?" vraagt een mini-ondernemer. Gelach alom.

"Deze werkvorm gebruiken we nog vaker", zegt Hein Baart. "Hij is ook geschikt voor ethische vragen. De mini-onderneming b.v. heeft adviezen gegeven waar ethisch gezien wel wat opvalt af te dingen. We dagen ze voor de rechter."

Tijdens de lunch blijkt dat de zaak buiten de rechtbank nog lang niet is afgedaan. De Kansdocenten zitten met dezelfde dilemma's als Vereecken: waar ben je verantwoordelijk voor als docent en wat laat je over aan de verantwoordelijkheid van leerlingen. Ver-

reecken vindt dat hij leerlingen aan afspraken mag houden. De leerlingen zeggen: "Als we er last van krijgen dat andere leerlingen niet op komen dagen, krijgen ze dat heus van ons te horen. We hebben bovendien de mogelijkheid om onderling de punten te verdelen die we voor een groepsopdracht krijgen."

Hangmatstand

"Als docent ben je zo gewend om te kijken naar wat niet goed gaat en om in te grijpen, dat het moeite kost om dat los te laten," zegt Baart. Maar Mc Gregor liet al zien dat 'negatieve' verwachtingen, 'negatieve reacties' oproepen. Denk je bijvoorbeeld 'daar hebben mijn leerlingen geen zin in, dat kunnen ze niet', dan ga je het leerproces ook zo organiseren. Je verdeelt de leerstof in kleinere stukken en je gaat meer controleren. De leerlingen gaan dan in de hangmatstand waardoor je als docent denkt 'zie je wel, je moet ze achter hun broek blijven zitten'. Het werkt als een zichzelf waarmakende voorspelling. Het omgekeerde gaat gelukkig ook op. Dat zie je aan deze leerlingen. In het begin kost het wel extra tijd om ze zelf verantwoordelijkheid te laten nemen voor hun leerproces. Dat doe je vooral door ze de relevantie van de opdracht te laten zien. Zijn ze eenmaal bezig dan gaan ze er voor."

In de inleiding na de lunch vertelt Dhyen Vermeulen – APS/HVO-project-begeleidster bij het Kansproject – dat competenties bestaan uit een geheel van motivatie, houding, kennis en vaardigheden dat je nodig hebt om je beroep goed te kunnen uitoefenen. Dat kunnen communicatieve competenties of ondernemerscompetenties zijn. Als je competent bent, doe je de dingen die in je beroep nodig zijn goed en je weet welke dingen de goe →

Met het oog op morgen!

De werkvorm 'De rechtbank' wordt nog een keer gedemonstreerd op het afsluitend symposium van het project Verantwoord Ethisch Ondernemen. Op het symposium zal in een voorbeeldproces de zaak van een leerling-adviesbureau voor Management veehouderij worden behandeld en onderzocht op ethische aspecten. Voor deze rechtbank wordt 'De rijdende rechter' uitgenodigd om als externe expert leerlingen feedback te geven.

Datum: 7 november 2003

Plaats: De Oorsprong in St.Nicolaasga, Friesland

Tijd: 10.00- 16.00 uur.

de dingen zijn. Je kunt daarop reflecteren. Je gaat na in hoeverre je de gewenste competenties beheerst en welke je straks in de toekomst nodig hebt en nog moet ontwikkelen. Competenties ontwikkel je overal, niet alleen op school maar ook daar buiten, in je vrije tijd, bijbaan of hobby. Die eerder verworven competenties kan je in kaart brengen, bijvoorbeeld met een competentiemeter. Vermeulen demonstreert de competentiemeter die ze voor de vmbo-sector zorg en welzijn aan het ontwikkelen is. Het is een digitaal programma waarin leerlingen plaatjes en situaties krijgen voorgelegd en waarbij ze de reactie kunnen aankruisen die het meest overeenkomt met die van henzelf. Na de scoring krijgen de leerlingen feedback in hoeverre ze de zorg en welzijncompetenties al hebben eigen gemaakt plus een advies hoe ze die nog verder kunnen ontwikkelen.

Zelf aan het stuur

En dan komen de 'oude' vragen weer boven water. "Vullen de leerlingen het wel eerlijk in? Waarom zouden ze dit doen als zij er geen cijfer voor krijgen?"

"De leerlingen vullen het in omdat ze nieuwsgierig zijn naar zichzelf", zegt Vermeulen. "Daarom vullen ze ook vragenlijstjes in tienertijdschriften in. Het leuk is om te ontdekken wat je allemaal al geleerd hebt. Als goed van tevoren uitgelegd is dat er geen beoordeling aan vast zit is er voor hen geen enkele reden om het niet eerlijk in te vullen."

Van alle competenties is zelfsturing de belangrijkste. Het is de basiscompetentie waardoor leerlingen zich andere competenties willen en kunnen eigen maken. Daarom is een instrument als de competentiemeter ontworpen als zelfevaluatie-instrument. Het helpt leerlingen de verantwoordelijkheid en de controle van hun leerproces zelf over te nemen.

Ingrid van Laere

Ingrid van Laere is freelance journalist